

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU7

Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till bl.a. en ny lag om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Den nya lagen ökar möjligheterna att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning och innebär bl.a. att

- tillämpningsområdet för verkställighet med elektronisk övervakning i den dömdes bostad utvidgas till att omfatta fängelse i högst ett år och sex månader
- det vid strafftider som överstiger fängelse i sex månader ska göras en fördjupad lämplighetsprövning innan ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad fattas
- det införs en ny verkställighetsform för fängelsestraff, elektronisk övervakning i kontrollerat boende, som ska kunna tillämpas på fängelsestraff på högst ett år och sex månader
- Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten av fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende och för driften av de kontrollerade boendena.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. I fråga om verkställighet i kontrollerat boende ska dock den nya lagen tillämpas första gången den 1 juni 2026.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:202 Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk
 övervakning5

Särskilt yttrande.....11

 Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk
 övervakning (V)11

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....12

 Propositionen12

Bilaga 2

Regeringens lagförslag13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
4. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:202 punkterna 1–4.

Stockholm den 21 oktober 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Fredrik Kärrholm (M), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:202 Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Riksdagen har tidigare gjort tillkännagivanden till regeringen om brottsoffers samtycke vid verkställighet med fotboja och om utökade områden för vistelseförbud (bet. 2021/22:JuU42, rskr. 2021/22:434). I betänkandet behandlar utskottet även regeringens redovisning av åtgärder med anledning av dessa tillkännagivanden.

I ärendet har utskottet också tagit emot en skrivelse från allmänheten (dnr 211-2025/26).

Utskottets överväganden

Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag som ökar möjligheterna att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Jämför det särskilda yttrandet (V).

Gällande rätt

I dag kan fängelsestraff på högst sex månader verkställas med elektronisk övervakning

Den som döms till fängelse ska tas in i kriminalvårdsanstalt för att verkställa straffet (26 kap. 4 § brottsbalken). Ett eller flera fängelsestraff på sammanlagt högst sex månader kan dock, om vissa förutsättningar är uppfyllda, i stället verkställas utanför anstalt i enlighet med bestämmelserna i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, förkortad IÖVL. En av förutsättningarna är att särskilda skäl inte talar mot verkställighet utanför anstalt (2 §).

Vid verkställighet enligt IÖVL avtjänar den dömda straffet i sin bostad och är förbjuden att vistas utanför bostaden annat än på särskilt angivna tider och för bestämda ändamål såsom förvärvsarbete, utbildning, vård, nödvändiga inköp och liknande (3 §). Förbudet kontrolleras med elektroniska hjälpmedel (en s.k. fotboja som fästs runt den dömdes vrist).

Under den tid som den dömda avtjänar straffet gäller ett allmänt skötsamhetskrav och ett krav på nykterhet och annan drogfrihet. Den dömda är, med vissa undantag, skyldig att underkasta sig provtagning för kontroll av drogfrihetskravet under tiden som verkställigheten pågår. (Se 4 §.)

Kriminalvården ska vid verkställighet utanför anstalt besluta om särskilda föreskrifter (8 och 13 §§). Föreskrifterna ska bl.a. avse vilken bostad den dömda ska ha under verkställighetstiden, under vilka tider och för vilka ändamål den dömda får vistas utanför bostaden samt vad som ska gälla i fråga om arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet, utbildning eller annan sådan sysselsättning. Kriminalvården får även besluta om särskilda föreskrifter som avser läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling eller deltagande i särskilt anordnade program eller verksamheter som med hänsyn till den dömdes förhållanden framstår som lämpliga. Till följd av 2022 års lagstiftningsärendet om ökad kontroll vid verkställighet av fängelsestraff med fotboja (prop. 2021/22:196, bet. 2021/22:JuU42, rskr. 2021/22:434) får föreskrifterna också avse förbud för den dömda att vistas på en särskilt angiven plats eller

inom ett särskilt angivet område. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera att bl.a. en sådan föreskrift följs.

Enligt Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om intensivövervakning med elektronisk kontroll (KVFS 2011:6) ska det tas fram en individuellt utformad verkställighetsplan för att säkerställa att verkställigheten utformas på ett ändamålsenligt sätt i det enskilda fallet. Verkställighetsplanen ska vara baserad på en risk- och behovsbedömning i syfte att minska risken för återfall i brott. (Se 13 och 14 §§.)

Om den dömda missköter sig under verkställigheten eller om det visar sig att förutsättningarna för verkställighet utanför anstalt brister, t.ex. på grund av att den dömda förlorar sin bostad eller sysselsättning, ska beslutet om verkställighet enligt IÖVL upphävas (14 §). I sådana fall ska den resterande delen av straffet avtjänas i anstalt.

Elektronisk övervakning används också vid utslussning från anstalt

När ett fängelsestraff ska verkställas i anstalt kan den dömda få möjlighet att avtjäna en del av strafftiden under kontrollerade former i sin bostad genom s.k. utökad frigång. Utökad frigång får beviljas om minst halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats och vissa andra kriterier är uppfyllda. (Se 11 kap. 5 § fängelselagen [2010:610].) Ett beslut om utökad frigång ska förenas med de villkor som behövs, t.ex. att den intagne inte får lämna sin bostad annat än på vissa angivna tider. Efterlevnaden av ett sådant villkor kan kontrolleras med elektroniska hjälpmedel. (Se 11 kap. 6 §.)

Riksdagens tillkännagivanden

I 2022 års lagstiftningsärende om ökad kontroll vid verkställighet av fängelsestraff med fotboja riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om brottsoffers samtycke vid verkställighet med fotboja (bet. 2021/22:JuU42, rskr. 2021/22:434). Enligt tillkännagivandet bör det krävas samtycke för verkställighet av fängelsestraff med fotboja i de fall där den dömda personen har dömts för våld och hot mellan närstående som inte delar bostad eller som inte har en parrelation, t.ex. vid hedersrelaterade brott.

I samma lagstiftningsärende riktade riksdagen också ett tillkännagivande till regeringen om utökade områden för vistelseförbud. Enligt tillkännagivandet bör en central aspekt när det gäller vistelseförbud vara att säkerställa de brottsdrabbades intresse av att inte behöva konfronteras med sina förövare under strafftiden. De områden som beläggs med vistelseförbud bör därför vara större än den omedelbara närheten kring ett brottsoffers bostad.

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen att erfarenheterna av verkställighet med elektronisk övervakning är positiva och att samma sak gäller de internationella erfarenheterna av alternativa sätt att verkställa fängelsestraff. Vidare lyfter

regeringen fram att beläggningsgraden inom Kriminalvården är hög och kan förväntas vara det under oöverskådlig tid och att den ansträngda beläggnings-situationen har fått flera negativa konsekvenser. Vid en internationell utblick konstaterar regeringen också att drygt 120 länder har en överbeläggning i sina anstalter och att Europeiska unionens råd har tagit fram rekommendationer om att medlemsstaterna bör verka för alternativ till fängelse som avtjänas i anstalt.

Enligt regeringen finns det flera tydliga fördelar med att utöka möjlighe-terna att verkställa fängelsestraff utanför anstalt med elektronisk övervakning. Det huvudsakliga skälet till en sådan förändring är att det finns goda förutsätt-ningar för att denna åtgärd kan minska återfallen i brott. Till detta kommer också att förändringen skulle vara samhällsekonomiskt fördelaktig och att den kan bidra till att frigöra anstaltsplatser, vilket skulle underlätta Kriminalvår-dens beläggningssituation och motverka att det bildas en s.k. soningskö. En sådan förändring är också förordad i internationella rekommendationer. Det har inte heller framkommit några avgörande skäl som talar emot att utöka möjlig-heterna att verkställa fängelsestraff utanför anstalt.

Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att fler fängelsestraff bör kunna verkställas utanför anstalt med elektronisk övervakning. Regeringen föreslår därför lagändringar som ökar möjligheterna att verkställa fängelse-straff med sådan övervakning. Förslagen innebär i huvudsak följande.

Utökade möjligheter till verkställighet med elektronisk övervakning i den dömdes bostad

Regeringen anser att även fängelsestraff som är längre än sex månader bör kunna verkställas genom elektronisk övervakning, dock inte straff som är längre än ett år och sex månader. Regeringen föreslår därför att tillämpnings-området för verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning i den dömdes bostad ska utvidgas till att omfatta fängelse i högst ett år och sex månader.

Vidare anser regeringen att ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad vid längre strafftider ska föregås av en fördjupad lämplighetsprövning. Enligt regeringen är den nuvarande lämplighetsprövningen, som går ut på att bedöma om särskilda skäl talar emot verkställighet utanför anstalt, inte tillräcklig vid längre strafftider. Regeringen föreslår därför att om den strafftid som ska avtjä-nas överstiger fängelse i sex månader ska ett beslut om sådan verkställighet föregås av en fördjupad lämplighetsprövning. Vid den fördjupade lämplighets-prövningen ska särskild hänsyn tas till karaktären på den brottslighet som straffet avser, risken för återfall i brott och hur verkställigheten kan komma att påverka brottsoffer och den dömdes anhöriga. Ett beslut om verkställighet av det aktuella slaget ska få fattas endast om det är lämpligt. Detta innebär alltså att det inte ska finnas en presumtion för att straffet kan verkställas med elektronisk övervakning i den dömdes bostad när strafftiden överstiger sex månader.

En ny verkställighetsform för fängelsestraff

Regeringen anser att det finns behov av ytterligare en verkställighetsform som utgör ett mellanting mellan elektronisk övervakning i den dömdes bostad och verkställighet i anstalt. Regeringen föreslår därför att det införs en ny verkställighetsform för fängelsestraff, elektronisk övervakning i kontrollerat boende, som ska kunna tillämpas på fängelsestraff på högst ett år och sex månader.

Närmare om utformningen av den nya verkställighetsformen

Kriminalvården ska pröva om ett fängelsestraff ska verkställas med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, på eget initiativ eller efter ansökan från den dömd. Den nya verkställighetsformen med elektronisk övervakning i kontrollerat boende ska inte vara aktuell om det finns särskilda skäl mot sådan verkställighet, och det ska förtydligas i lagtexten vad som kan utgöra sådana särskilda skäl.

Under verkställigheten ska den dömd vara förbjuden att lämna boendet annat än på särskilt angivna tider och för särskilt angivna ändamål. Efterlevnaden av förbudet ska kontrolleras med elektroniska hjälpmedel.

Kriminalvården ska också kunna besluta om särskilda föreskrifter som ska gälla vid verkställigheten, t.ex. en skyldighet för den dömd att delta i vård eller behandling, förbud att vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område och vilken elektronisk kommunikationsutrustning den dömd får använda och på vilket sätt. Efterlevnaden av vissa föreskrifter ska kunna kontrolleras med elektroniska hjälpmedel. Ett totalförbud mot alkohol och andra beroendeframkallande medel ska alltid gälla.

Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten

Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten av fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende och för driften av de kontrollerade boendena. I detta ligger att det inte ska vara möjligt för Kriminalvården att anlita privata aktörer för att bedriva kontrollerade boenden.

Vissa regler i fängelselagen ska gälla vid verkställighet i kontrollerat boende

Det ska regleras särskilt för verkställighet i kontrollerat boende vad som ska gälla i fråga om placering och vistelse i gemensamhet respektive avskildhet i anslutning till dygnsvilan. Det ska också regleras särskilt att Kriminalvården har ansvar för att den dömd ges möjlighet att på lämpligt sätt ägna sig åt fysisk aktivitet och annan fritidssysselsättning, vistas utomhus minst en timme varje dag, följa vad som händer i omvärlden, utöva sin religion och sammanträda med andra dömda i ett förtroenderåd. Därutöver ska, i relevanta delar, reglerna i fängelselagen om personliga tillhörigheter, besök och försändelser samt kontroll- och tvångsåtgärder vara tillämpliga även vid verkställighet i kontrollerat boende. Den dömdes behov av hälso- och sjukvård ska som huvudregel tillgodoses genom att denne tillåts lämna det kontrollerade boendet för att besöka den allmänna sjukvården.

Åtgärder vid misskötsamhet

Vid misskötsamhet som inte är av mindre betydelse ska den dömda tas in i kriminalvårdsanstalt för att avtjäna den resterande delen av strafftiden där. Enligt förslaget prövar övervakningsnämnden om ett beslut om verkställighet med elektronisk övervakning i kontrollerat boende ska upphävas. Kriminalvården ska ha möjlighet att interimistiskt upphäva ett beslut om verkställighet med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, vilket i så fall ska underställas övervakningsnämnden senast den första arbetsdagen efter att beslutet har fattats.

En ny gemensam lag för verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning

Regeringen föreslår att verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning i den dömdes bostad och i kontrollerat boende ska regleras i en gemensam lag. En ny lag om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning ska ersätta den nuvarande IÖVL.

Bestämmelserna i IÖVL ska föras över till den nya lagen, efter en redaktionell och språklig omarbetning. Det ska också införas nya bestämmelser, bl.a. med anledning av att det införs en ny verkställighetsform. Vidare ska följdändringar göras i andra lagar, där hänvisningar till IÖVL ska bytas ut mot hänvisningar till den nya lagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026. IÖVL ska samtidigt upphöra att gälla.

I fråga om verkställighet i kontrollerat boende ska dock den nya lagen tillämpas första gången den 1 juni 2026. Vidare ska bestämmelserna i IÖVL fortfarande gälla för verkställighet av fängelsestraff som har beslutats före ikraftträdandet av den nya lagen. Vissa ytterligare övergångsbestämmelser föreslås också.

Riksdagens tillkännagivanden

När det gäller riksdagens tillkännagivande om brottsoffers samtycke vid verkställighet med fotboja anför regeringen följande: Tillkännagivandet ger uttryck för att brottsofferperspektivet måste ges stor betydelse vid utformningen av regler om verkställighet av fängelsestraff utanför anstalt. Regeringen instämmer i detta. Det är bl.a. av det skälet som det i propositionen föreslås att ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad ska föregås av en fördjupad lämplighetsprövning om strafftiden överstiger sex månader. Också i övriga delar är förslagen i propositionen utformade med brottsofferperspektivet i förgrunden. Sammantaget anser regeringen att förslagen är utformade på ett sätt som tillgodoser syftet med tillkännagivandet, även om det inte införs

något uttryckligt krav på samtycke från brottsoffret. Tillkännagivandet är därmed enligt regeringen slutbehandlat.

När det gäller riksdagens tillkännagivande om utökade områden för vistelseförbud anför regeringen följande: Införandet av den nya verkställighetsformen kontrollerat boende innebär att verkställighet med elektronisk övervakning kan komma att ske på en annan ort än den där den dömda bor och följaktligen också på en annan ort än den där brottsoffret bor. Detta medför att risken för att ett brottsoffer behöver konfronteras med den dömda minskar. Ytterligare en åtgärd som syftar till att motverka att brottsoffret behöver konfronteras med den dömda är införandet av den fördjupade lämplighetsprövningen som ska föregå ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad när strafftiden överstiger sex månader. Vid den bedömningen ska särskild hänsyn bl.a. tas till hur verkställigheten kan komma att påverka ett brottsoffer. Genom dessa åtgärder bedömer regeringen att tillkännagivandet får anses vara tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det inte har väckts någon motion som går emot regeringens lagförslag. Utskottet delar regeringens bedömning att fler fängelsestraff bör kunna verkställas utanför anstalt med elektronisk övervakning. Som regeringen lyfter fram finns det goda förutsättningar för att en sådan reform kan minska återfallen i brott. Till detta kommer också att åtgärden är samhällsekonomiskt fördelaktig och kan bidra till att frigöra anstaltsplatser, vilket skulle underlätta Kriminalvårdens beläggningssituation. En förändring av det aktuella slaget är också förordad i internationella rekommendationer.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet därför bakom regeringens lagförslag av de skäl som anförs i propositionen.

Vidare har utskottet inte några invändningar mot hur regeringen i propositionen har redovisat riksdagens tillkännagivanden på området.

Särskilt yttrande

Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Jag och mitt parti har, bl.a. genom motioner, återkommande drivit frågan om att utvidga tillämpningsområdet för den nuvarande lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖVL).

Jag välkomnar därför den aktuella propositionens förslag om utökade möjligheter till verkställighet med elektronisk övervakning i den dömdes bostad. Vidare konstaterar jag att propositionen också innehåller förslag om en ny verkställighetsform för fängelsestraff, elektronisk övervakning i kontrollerat boende, som ska kunna tillämpas på fängelsestraff på högst ett år och sex månader. Även detta förslag är mycket positivt. Jag har därför ställt mig bakom regeringens proposition i dess helhet.

Dessvärre har det kommit till min kännedom att det finns stora brister i tekniken för elektronisk övervakning, vilket innebär att åtgärden inte alltid används som det är tänkt. Jag har påpekat detta för den ansvariga ministern och utgår från att problemen snarast åtgärdas. Jag kommer noga att följa denna fråga och vid behov återkomma med förslag till åtgärder.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:202 Utökade möjligheter att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Förutsättningar för att verkställa fängelsestraff med elektronisk övervakning

1 § Denna lag är tillämplig vid verkställighet av dom på fängelse med elektronisk övervakning, dock inte fängelse som dömts ut enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Kriminalvården ansvarar för verkställighet av fängelsestraff med stöd av denna lag.

2 § Verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning sker antingen i den dömdes bostad eller i ett kontrollerat boende.

3 § Kriminalvården får besluta att fängelsestraff ska verkställas med elektronisk övervakning om den dömd ska avtjäna fängelse i högst ett år och sex månader.

Beslut om verkställighet enligt denna lag får inte fattas, om

1. den dömd vid tidpunkten för prövningen är häktad eller intagen i anstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som prövningen avser,

2. det finns en beaktansvärd risk för att den dömd under verkställigheten kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig, eller

3. det annars finns särskilda skäl mot att straffet verkställs med elektronisk övervakning.

4 § Om strafftiden överstiger sex månader ska en fördjupad lämplighetsprövning göras innan ett beslut om verkställighet i den dömdes bostad fattas. Ett beslut om sådan verkställighet får fattas endast om det är lämpligt.

Vid den fördjupade lämplighetsprövningen ska särskild hänsyn tas till

1. karaktären på den brottslighet som straffet avser,

2. risken för återfall i brott, och

3. hur verkställigheten kan komma att påverka brottsoffer och den dömdes anhöriga.

5 § Om den dömd tidigare har avtjänat ett fängelsestraff med elektronisk övervakning, får ett nytt beslut om sådan verkställighet fattas först efter att det förflutit en period av minst tre år under vilken den dömd inte begått något brott som har lett till en strängare påföljd än böter.

Första stycket hindrar dock inte att den som avtjänat fängelsestraff med elektronisk övervakning i sin bostad får avtjäna ett nytt fängelsestraff med elektronisk övervakning i ett kontrollerat boende.

6 § Kriminalvården får besluta att verkställighet i kontrollerat boende ska övergå till verkställighet i den dömdes bostad när halva strafftiden har avtjänats.

2 kap. Allmänna bestämmelser om verkställighetens innehåll

1 § Den dömd ska under verkställigheten

1. vara skötsam,
2. efter förmåga försöka försörja sig, och
3. rätta sig efter det som han eller hon är skyldig till enligt denna lag och enligt föreskrifter som beslutats med stöd av lagen.

2 § Den dömd ska under verkställigheten avhålla sig från alkohol och andra beroendeframkallande medel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel samt sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Den dömd är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att under verkställigheten på begäran lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av sådana medel eller varor som avses i första stycket.

Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera att den dömd avhåller sig från alkohol.

3 § Under verkställigheten ska den dömd vara förbjuden att vistas utanför sin bostad eller det kontrollerade boendet annat än på särskilt angivna tider och för bestämda ändamål såsom förvärvsarbete, utbildning, vård, behandling, återfallsförebyggande och missbruksrelaterad programverksamhet och nödvändiga inköp.

Den dömd får också, om det är lämpligt för att underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, tillåtas att under en viss kort tid vistas utanför sin bostad eller det kontrollerade boendet för andra ändamål.

Den dömd ska ges möjlighet att vistas utomhus minst en timme varje dag.

Elektroniska hjälpmedel ska användas för att kontrollera efterlevnaden av förbudet.

4 § Under den tid verkställigheten pågår ska Kriminalvården utöva noggrann tillsyn över den dömd och hålla sig informerad om hans eller hennes personliga förhållanden.

Verkställigheten ska utformas så att den dömdes anpassning i samhället främjas och särskilt inriktas på åtgärder som är ägnade att förebygga återfall i brott, i den mån kravet på samhällsskydd inte eftersätts.

Det ska upprättas en individuellt utformad verkställighetsplan för den dömd.

5 § Kriminalvården ska besluta om särskilda föreskrifter om

1. vilken bostad den dömd ska ha eller vilket kontrollerat boende den dömd ska vara placerad i under verkställighetstiden,
2. vad som ska gälla i fråga om anställning, annan förvärvsverksamhet, utbildning eller annan sådan sysselsättning,
3. under vilka tider och för vilka ändamål den dömd ska få vistas utanför bostaden eller det kontrollerade boendet, och
4. på vilket sätt och i vilken omfattning den dömd ska hålla kontakt med Kriminalvården och den som enligt 3 kap. 1 § andra stycket förordnats att biträda vid tillsynen.

Särskilda föreskrifter får också avse

1. en skyldighet för den dömd att delta i läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling eller i särskilt anordnade program eller verksamheter som med hänsyn till den dömdes förhållanden framstår som lämpliga,
2. förbud för den dömd att vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område, och
3. vilken elektronisk kommunikationsutrustning den dömd får använda och på vilket sätt.

Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera att föreskrifter enligt andra stycket 1 och 2 följs.

6 § Vid verkställighet enligt denna lag ska Kriminalvården förelägga den dömd att inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte om sådana uppgifter om den dömd inte finns i biometriskregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.

Kriminalvården får förelägga den dömd att inställa sig för sådan upptagning på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Polismyndigheten.

3 kap. Särskilda bestämmelser om verkställighet i den dömdes bostad

1 § Den dömd ska under verkställighet i sin bostad

1. informera Kriminalvården om förhållanden som har betydelse för verkställigheten,
2. på kallelse inställa sig hos Kriminalvården, och
3. i övrigt enligt Kriminalvårdens anvisningar hålla kontakt med myndigheten.

Kriminalvården kan vid behov förordna en eller flera personer utanför myndigheten att biträda vid tillsynen. Det som anges om Kriminalvården i första stycket gäller i sådant fall även den som har förordnats att biträda vid tillsynen, om Kriminalvården bestämmer det.

2 § Vid verkställighet i den dömdes bostad ska den dömda betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans eller hennes möjligheter att få inkomst under verkställigheten.

Avgiften uppgår till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 12 000 kronor för hela verkställighetsperioden. Kriminalvården fastställer det belopp som den dömda ska betala och när betalning ska ske.

Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden. Kriminalvården tar emot och redovisar avgiften.

4 kap. Särskilda bestämmelser om verkställighet i kontrollerat boende

1 § Vid verkställighet i kontrollerat boende får den dömda inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med dömda av motsatt kön. En sådan placering får dock göras om det finns särskilda skäl för det och det i övrigt är lämpligt.

Den som är under arton år får inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med dömda över arton år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa.

Den dömda får tillåtas att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.

2 § Vid verkställighet i kontrollerat boende ska de dömda vistas i gemensamhet.

Dömda får placeras i enrum eller tillsammans med en eller flera andra dömda i samma rum. Kriminalvården beslutar om placering utifrån vad som är lämpligt.

Dömda får hållas avskilda från varandra i anslutning till dygnsvilan.

3 § Vid verkställighet i kontrollerat boende ska Kriminalvården se till att den dömda ges möjlighet till sysselsättning.

Den dömda har rätt till ersättning från Kriminalvården om han eller hon har utfört eller deltagit i sysselsättning som anordnats av Kriminalvården och ersättning för sysselsättningen inte betalas ut av någon annan.

I fråga om ersättning tillämpas också 3 kap. 4–6 §§ fängelselagen (2010:610).

4 § Vid verkställighet i kontrollerat boende ska den dömda ges möjlighet att på lämpligt sätt

1. ägna sig åt fysisk aktivitet och annan fritidssysselsättning,
2. följa vad som händer i omvärlden,
3. utöva sin religion, och

4. sammanträda med andra dömda för överläggning i frågor som är av gemensamt intresse för dem som vistas på det kontrollerade boendet (förtroenderåd). Ett förtroenderåd ska ges möjlighet att på lämpligt sätt överlägga med ledningen för det kontrollerade boendet.

5 § Vid verkställighet i kontrollerat boende ska

1. 5 kap. fängelselagen (2010:610) tillämpas i fråga om personliga tillhörigheter,

2. 7 kap. 1–3 och 6–10 §§ fängelselagen tillämpas i fråga om besök och försändelser, och

3. 8 kap. 1–5, 7, 8–11 och 13 §§ fängelselagen tillämpas i fråga om kontroll- och tvångsåtgärder.

En kontroll- eller tvångsåtgärd enligt första stycket får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

6 § Vid verkställighet i kontrollerat boende ska den dömdes behov av hälso- och sjukvård tillgodoses genom att den dömda tillåts lämna det kontrollerade boendet för att besöka den allmänna sjukvården. Om det behövs, ska Kriminalvården se till att den dömda förs till sjukhus.

5 kap. Förfarandet för prövning och beslut om verkställighet

1 § Kriminalvården prövar om ett fängelsestraff ska verkställas enligt denna lag, efter skriftlig ansökan av den dömda eller på eget initiativ.

2 § Kriminalvården ska informera den som till följd av dom ska avtjäna fängelse i högst ett år och sex månader om innehållet i denna lag.

3 § Har den dömda ansökt om att få avtjäna fängelsestraff enligt denna lag, får han eller hon inte tas in i en kriminalvårdsanstalt för att påbörja verkställigheten innan Kriminalvården prövat ansökan.

Den dömda får dock dessförinnan tas in i en kriminalvårdsanstalt för verkställighet av straffet, om

1. ansökan har gjorts efter den dag han eller hon enligt föreläggande som avses i 6 § första stycket strafftidslagen (2018:1251) senast skulle ha inställt sig vid en kriminalvårdsanstalt för verkställighet av straffet,

2. han eller hon tidigare har fått avslag på en ansökan om att få verkställa straffet enligt denna lag,

3. det med hänsyn till 1 kap. 1, 3 eller 4 § är uppenbart att förutsättningarna för verkställighet inte är uppfyllda,

4. det är uppenbart att ansökan inte kan bifallas på grund av bestämmelserna i 1 kap. 5 §, eller

5. han eller hon är häktad.

4 § Bestämmelser om när fängelsestraff får verkställas och hur strafftid ska beräknas finns i strafftidslagen (2018:1251). Bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena, 7 § första stycket 1 och 2 och andra stycket samt 14–16 §§ den lagen om förpassning, anstånd och uppskov med verkställighet ska dock inte tillämpas i fråga om verkställighet enligt denna lag.

Vid tillämpning av 6 § första stycket strafftidslagen ska den dömda föreläggas att en viss dag inställa sig vid det kontrollerade boende där straffet ska verkställas eller föreläggas att i sin bostad en viss dag påbörja

verkställigheten av straffet. Vid verkställighet i den dömdes bostad ska strafftiden räknas från och med den dagen.

Bestämmelsen i 19 § strafftidslagen om sammanläggning av fängelsestraff ska inte tillämpas under verkställigheten enligt denna lag om den sammanlagda fängelsetiden då kommer att överstiga femhundrafyrtiofem dagar.

I fråga om avbrott i verkställigheten ska 12 a kap. 1–3 §§ fängelselagen (2010:610) tillämpas.

6 kap. Ändring av föreskrifter och upphävande av beslut om verkställighet

1 § Om den dömdes personliga förhållanden ger anledning till det, får Kriminalvården

1. ändra föreskrifter enligt 2 kap. 5 § första stycket, eller
2. ändra, upphäva eller besluta nya föreskrifter enligt 2 kap. 5 § andra stycket.

Kriminalvårdens beslut gäller omedelbart om inte annat beslutas.

2 § Ett beslut om verkställighet enligt denna lag ska upphävas, om den elektroniska övervakningen annat än tillfälligt blir omöjlig att upprätthålla. Vistelse på sjukhus eller därmed jämförlig inrättning ska dock inte leda till att ett beslut om verkställighet upphävs.

Ett beslut om verkställighet ska också upphävas om den dömde

1. åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt en föreskrift som beslutats med stöd av lagen och åsidosättandet inte är av mindre betydelse,

2. begär det,

3. innan verkställigheten har påbörjats, antingen döms på nytt till fängelse eller får villkorligt medgiven frihet förverkad enligt 26 kap. 19 § eller 34 kap. 5 § brottsbalken på sådan tid att han eller hon ska avtjäna fängelsestraff som är längre än femhundrafyrtiofem dagar,

4. inte följer ett föreläggande att påbörja verkställigheten eller, när verkställigheten ska påbörjas, är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som beslutet avser,

5. inte följer ett föreläggande enligt 2 kap. 6 § att inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys eller fotografi av ansikte, eller

6. inte betalar det belopp som Kriminalvården har fastställt enligt 3 kap. 2 §.

3 § Övervakningsnämnden prövar, efter anmälan av Kriminalvården, frågan om upphävande av beslut om verkställighet enligt denna lag. Nämnden får också på eget initiativ ta upp frågan till prövning.

Om det finns synnerliga skäl, får nämnden besluta om återbetalning av avgift enligt 3 kap. 2 § som avser tiden efter det att verkställigheten upphört.

Ett beslut om verkställighet får inte upphävas efter den fastställda dagen för strafftidens slut.

4 § Om det uppkommer fråga om att upphäva ett beslut om verkställighet enligt denna lag, får Kriminalvården bestämma att beslutet om verkställighet tills vidare inte ska gälla. Kriminalvårdens beslut gäller omedelbart. Övervakningsnämnden ska senast den första arbetsdagen efter den dag då ett sådant beslut meddelats pröva om beslutet ska bestå. Fastställer inte nämnden beslutet inom den tiden, upphör det att gälla.

Om ett beslut om verkställighet tills vidare inte ska gälla ska övervakningsnämnden skyndsamt ta upp frågan om upphävande av beslutet till slutlig prövning.

Beslut enligt denna paragraf får inte meddelas efter den fastställda dagen för strafftidens slut.

5 § Om övervakningsnämnden bestämmer att ett beslut om verkställighet enligt denna lag ska upphävas eller om det bestäms att ett beslut tills vidare inte ska gälla, ska den dömde, om verkställigheten har påbörjats, föras till en kriminalvårdsanstalt för fortsatt verkställighet av fängelsestraffet. Polismyndigheten ska förpassa den dömde till en sådan anstalt.

Om det bedöms kunna ske utan fara för att den dömde undandrar sig verkställighet, får Polismyndigheten förelägga honom eller henne att inställa sig vid kriminalvårdsanstalten i stället för att förpassa honom eller henne dit.

7 kap. Överklagande m.m.

1 § Kriminalvårdens beslut om särskilda föreskrifter enligt 2 kap. 5 § får överklagas till den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det kontrollerade boende eller det frivårdskontor är beläget där den dömde är inskriven.

2 § Frågor om upphävande av beslut om verkställighet och återbetalning av avgift enligt 6 kap. 3 och 4 §§ prövas av den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det kontrollerade boende eller det frivårdskontor är beläget där den dömde är inskriven. Om det finns särskilda skäl, får även en annan övervakningsnämnd pröva sådana frågor.

3 § Övervakningsnämndens beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

Beslut av en övervakningsnämnd får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Övervakningsnämnden ska inte vara part i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Andra beslut av Kriminalvården enligt denna lag än de som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

5 § Ett beslut får inte överklagas enligt 4 § innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats ska anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt denna paragraf får beslutet inte ändras till den dömdes nackdel.

6 § En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Kriminalvården inom tre veckor från den dag då den dömde fick del av beslutet. I begäran om omprövning ska den dömde ange vilket beslut som avses och vilken ändring i beslutet som han eller hon begär.

7 § Kriminalvården prövar om en begäran om omprövning har kommit in i rätt tid. Om begäran om omprövning har kommit in för sent ska den avvisas, om inte förseningen beror på att myndigheten lämnat den dömde felaktig information om hur man begär omprövning.

8 § Ett överklagande enligt 4 § ska ges in till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den kriminalvårdsanstalt, det häkte, det kontrollerade boende eller det frivårdskontor är beläget där den dömde var inskriven när det första beslutet i ärendet fattades.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättning från staten för skador som orsakats av den dömde vid oavlönat arbete som utförts enligt en särskild föreskrift som har beslutats med stöd av 2 kap. 5 § första stycket 2.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 juni 2026 i fråga om verkställighet i kontrollerat boende.
 3. Genom lagen upphävs lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.
 4. Den upphävda lagen gäller fortfarande för verkställighet av fängelsestraff som har beslutats före ikraftträdandet.
 5. Vid tillämpningen av 1 kap. 5 § ska med fängelsestraff med elektronisk övervakning jämföras fängelsestraff utanför anstalt i form av intensivövervakning med elektronisk kontroll enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 5 och 16 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

5 §¹

Om ett fängelsestraff har börjat verkställas och hovrätten skärper fängelsestraffet, ska hovrättens dom eller beslut gälla omedelbart, om inte rätten beslutar något annat.

Första stycket ska dock inte gälla i fråga om ett fängelsestraff som har börjat verkställas enligt *lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll*.

Första stycket ska dock inte gälla i fråga om ett fängelsestraff som har börjat verkställas enligt *lagen (2025:000) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning*.

16 §²

Om det behövs för att minska risken att den som står under övervakning begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, får Kriminalvården besluta om en särskild föreskrift som ska följas av den övervakade. En sådan föreskrift ska beslutas för en viss tid, högst ett år åt gången.

En särskild föreskrift får avse

1. på vilket sätt och i vilken omfattning den övervakade ska hålla kontakt med övervakaren eller Kriminalvården,

2. skyldighet för den övervakade att lämna underrättelse till övervakaren eller Kriminalvården om att han eller hon uteblivit från en arbetsplats, skola eller annan i föreskriften angiven verksamhet eller inrättning,

3. deltagande i återfallsförebyggande eller missbruksrelaterad programverksamhet,

4. missbruksvård, psykiatrisk vård eller annan behandling,

5. arbete, utbildning eller annan sysselsättning,

6. *kontrollerat boende* eller 6. anvisningar om boendet, *andra anvisningar om boendet,*

7. vistelseort eller andra anvisningar om på vilka platser eller inom vilka områden den dömda ska vistas eller inte får vistas, eller

8. skyldighet att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att den övervakade inte är påverkad av alkohol, andra beroendeframkallande medel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Om den övervakade är skadeståndsskyldig på grund av brottet, får en särskild föreskrift beslutas om när och hur skadeståndsskyldigheten ska

¹ Senaste lydelse 2018:1253.

² Senaste lydelse 2021:249.

fullgöras. En sådan föreskrift får beslutas endast i den utsträckning det inte kan antas motverka den övervakades anpassning i samhället, med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska situation eller övriga omständigheter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Bestämmelsen i 26 kap. 5 § andra stycket i den äldre lydelsen gäller fortfarande för verkställighet av fängelsestraff som har beslutas före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. **2 §¹**

Försäkrad för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. är

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller inställer sig till mönstring eller annan uttagning enligt den lagen eller genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryt,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med en kommunal organisation för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, eller i räddningstjänst enligt 10 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (2010:500),

3. den som är intagen för vård i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som är häktad eller anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

4. den som utför samhällstjänst på grund av en föreskrift som har meddelats med stöd av 27 kap. 2 a § eller 28 kap. 2 a § brottsbalken,

5. den som utför ungdomstjänst enligt 32 kap. 2 § eller 3 § första stycket 1 brottsbalken, och

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket 2 lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2025:000) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2010:1308.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 och 9 §§ lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §¹

Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett straffföreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 a § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610), eller

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610) eller 2 kap. 6 § lagen (2025:000) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning, eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

9 §²

Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, fängelselagen (2010:610) eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, fängelselagen (2010:610), lagen (2025:000) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

¹ Senaste lydelse 2025:135.

² Senaste lydelse 2025:135.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.